

KONFERENCJA „FOTOGRAFIA DAWNA. GROMADZENIE, BADANIA, KONSERWACJA, DIGITALIZACJA, UPOWSZECHNIANIE”

5–7 listopada 2025

5.11.2025

MUFO RAKOWICKA

– Podsumowanie projektu pt. „Konservacja, digitalizacja i upowszechnienie negatywów Walerego Rzewuskiego ze zbiorów Muzeum Fotografii w Krakowie”

dr Dominik Kuryłek – historyk sztuki i kurator. Autor pracy doktorskiej „Nihilizm w sztuce polskiej XX wieku”, którą obronił na Uniwersytecie Jagiellońskim. Zajmuje się sztuką neoawangardy i alternatywnymi praktykami artystycznymi stosowanymi przez twórców z Europy Środkowo-Wschodniej. Pracował w Dziale Nowoczesnego Polskiego Malarstwa i Rzeźby w Muzeum Narodowym w Krakowie jako kustosz zbiorów sztuki współczesnej. Od 2019 roku Kierownik Działu Fotografii i Technik Fotograficznych w Muzeum Fotografii w Krakowie, gdzie odpowiada za kształtowanie polityki gromadzenia zbiorów, program wystawienniczy oraz strategię badawczą. Stał na czele zespołu tworzącego wystawę główną MuFo „Co robi zdjęcie?”.

– **Krakowianin: Walery Rzewuski**

Celem wystąpienia jest przedstawienie Walerego Rzewuskiego jako mieszkańca Krakowa, rajcy miejskiego, społecznika, inicjatora cennych przedsięwzięć oraz reformatora krakowskiej straży pożarnej. Przypomniane zostaną związki fotografa z prezydentami Józefem Dietlem i Mikołajem Zyblikiewiczem. Wspomniany będzie konflikt Rzewuskiego z Kołem Artystyczno-Literackim i jego prezesem Juliuszem Kossakiem na temat usytuowania pomnika Adama Mickiewicza. Zacytowane zostaną fragmenty zapisu testamentowego fotografa odnoszące się do urzędu w Krakowie szkoły fotograficznej, wraz z opinią krakowskiego fotografa Awita Szuberta na ten temat. Wystąpienie ilustrują fotografie wykonane przez Rzewuskiego, fragmenty protokołów z posiedzeń Rady Miasta Krakowa oraz urywki listów i korespondencji.

Słowa kluczowe: Walery Rzewuski, fotografia, Kraków, rajca miejski, praca społeczna, straż pożarna, testament, szkoła fotograficzna

Prelegentka:

Magdalena Skrejko – absolwentka kierunku Bibliotekoznawstwo i Informacja Naukowa, Podyplomowych Studiów Edytorskich oraz Podyplomowego Studium Muzeologicznego na Uniwersytecie Jagiellońskim. Kustosz w Bibliotece Muzeum Fotografii w Krakowie. Badaczka dziejów fotografii krakowskiej oraz Cechu Krakowskich Fotografów. Autorka scenariuszy i kuratorka wystaw, autorka i współautorka albumów fotograficznych, not biograficznych polskich fotografów w „Allgemeines Künstlerlexikon” oraz artykułów w „Polskim Słowniku Biograficznym”. Autorka i redaktorka skryptów audiodeskrypcji – narracji opisowych do fotografii udostępnionych w katalogu zbiorów online MuFo. Członkini zespołu projektowego „Konserwacja, digitalizacja i upowszechnienie negatywów Walerego Rzewuskiego ze zbiorów Muzeum Fotografii w Krakowie”.

– Fototeka Lanckorońskich PAU – gromadzenie, badanie, konserwacja, digitalizacja, upowszechnianie

Fototeka Lanckorońskich Polskiej Akademii Umiejętności to szczególna kolekcja – „zbiór fotografii naukowych” – która została przekazana w darze w roku 1929 przez hrabiego Karola Lanckorońskiego (1848–1933) Polskiej Akademii Umiejętności i jej Stacji Rzymskiej. Zespół Fototeki Lanckorońskich PAU obejmuje około 60 000 odbitek, często sygnowanych przez znanych dziewiętnastowiecznych fotografów (takich jak Alinari, Anderson, Brogi, Moscioni, Naya, Salviati). Tematyka zdjęć koncentruje się przede wszystkim na dokumentacji fotograficznej zabytków i dzieł sztuki, dokumentacji wypraw archeologicznych do Azji Mniejszej, a także na fotografiach o charakterze etnograficznym. Już sam zakres tematyczny sugeruje, że w zasobie Fototeki Lanckorońskich PAU znajduje się bez wątpienia interesujący materiał porównawczy dla badań prowadzonych przez MuFo. Inwentaryzacja zasobu Fototeki realizowana jest za pomocą programu bazodanowego Collectio. Część fotografii poddawana jest dodatkowo badaniom lub zabiegom konserwatorskim, a także działaniom reprograficznym w pracowni reprograficznej PAUart. Prace digitalizacyjne, udostępnianie w domenie publicznej i popularyzacja zbiorów prowadzone są przez Polską Akademię Umiejętności od roku 2014.

Słowa kluczowe: fotografia, Lanckoroński, PAUart, katalog, zbiór, kolekcja, inwentaryzacja, konserwacja, digitalizacja, udostępnianie, popularyzacja

Prelegenci:

dr Adam Korczyński – doktor historii, pracownik Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk, dyrektor Archiwum Nauki PAN i PAU, kustosz Fototeki

Lanckorońskich PAU, archiwista Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Krakowie, kierownik projektu PAUart. Studia magisterskie na kierunku Historia ze specjalizacją archiwistyczną ukończył w Instytucie Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego (1999–2004). Pracę doktorską obronił w roku 2018 na Wydziale Historycznym UJ. Jego zainteresowania naukowe dotyczą przede wszystkim historycznych źródeł ikonograficznych z przełomu XIX i XX wieku, ze szczególnym uwzględnieniem pocztówek i fotografii, a także zagadnień związanych z archiwistyką. Autor publikacji naukowych w tym zakresie. Autor i kurator polskich i zagranicznych wystaw poświęconych kolekcji fotografii hr. Karola Lanckorońskiego.

dr Ewa Skotniczna – doktor historii sztuki, adiunktka w Katedrze Historii Sztuki Nowoczesnej Instytutu Historii Sztuki i Kultury Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, kierowniczka kierunku Ochrona Dóbr Kultury (2021–2024) IHSiK UPJPII. Studia magisterskie (2004–2009) i doktoranckie (2009–2014) ukończyła w Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Absolwentka studiów podyplomowych: Rynek sztuki i antyków (w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego) oraz Konserwacja, kształtowanie architektury i aranżacja wnętrz obiektów sakralnych (na Politechnice Krakowskiej oraz Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II). Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół zagadnień związanych z dokumentacją wizualną zabytków architektury i sztuki w XIX wieku, zarówno w grafice jak i w fotografii, a także problemu rynku sztuki i antyków w Polsce i na świecie w aspekcie historycznym oraz współczesnie. Autorka publikacji naukowych dotyczących tej tematyki.

– Nie tylko o Gabinecie Fotografii. Dawna fotografia w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie – gromadzenie, ochrona, badanie, upowszechnianie i współczesne wyzwania

W zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie znajduje się wyjątkowa w skali kraju kolekcja fotografii z XIX i początku XX wieku. Są to realizacje zarówno znanych fotografów polskich, jak i twórców światowej fotografii. Pierwsze fotografie – autorstwa Karola Beyera – trafiły do Muzeum Sztuk Pięknych (obecnie MNW) już w 1863 roku, a kolejne prace fotograficzne zasilają nieprzerwanie zbiory instytucji od początku XX wieku, m.in. dzięki donacjom kolekcjonerów, miłośnikom sztuki, rodzinom i spadkobiercom artystów, ale także zbiorom stowarzyszeń czy wreszcie własnym zakupom. Zbiory muzealnej fotografii od lat eksponowane są na wystawach własnych, jak również w ramach licznych wypożyczeń, biorą udział w projektach naukowych oraz popularnonaukowych. W MNW medium fotograficzne znajduje się w różnych

kolekcjach, największą jednak jest ta gromadzona w Zbiorach Fotografii i Ikonografii, gdzie szczególne miejsce zajmuje fotografia z II połowy XIX wieku i I połowy XX wieku. Od 10 czerwca 2022 roku po raz pierwszy w historii MNW dawna fotografia eksponowana jest na stałe w specjalnie zaprojektowanym i przeznaczonym do tego celu Gabinecie, który jest częścią Galerii Sztuki XIX Wieku. Kilka razy w roku widzowie mogą zobaczyć oparte na autorskich scenariuszach wystawy fotograficzne z bogatej i różnorodnej kolekcji MNW. Na tle istniejących specjalizujących się w fotografii instytucji, Gabinet Fotografii MNW – będący częścią ekspozycji muzeum sztuki – jest propozycją szczególną. Referat poświęcony jest historii gromadzenia, badaniom prowadzonym nad dawną fotografią, jej znaczeniu oraz sposobom upowszechniania w Muzeum Narodowym w Warszawie – jednej z największych i najstarszych polskich instytucji muzealnych.

Słowa kluczowe: Gabinet Fotografii MNW, fotografia XIX wieku, zbiory muzealne, fotografia, zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie, kolekcje fotografii, kolekcjonerstwo fotografii, darczyńcy MNW, historia fotografii, wystawy fotografii

Prelegentka:

Katarzyna Mączewska – historyczka sztuki, muzealniczka, inwentaryzatorka zabytków. Kustosza i kuratorka Zbiorów Fotografii i Ikonografii Muzeum Narodowego w Warszawie. Dwukrotna stypendystka Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Kuratorka wystaw, m.in. „Bronisław Krystall. Testament” (MNW, 2015–2016), „Miasto na eksport: Wenecja” (fotografie Wenecji w Galerii Sztuki Dawnej MNW, 2021; 2023), współautorka koncepcji konferencji naukowej „Darczyńcy polskich muzeów. Historia i współczesność” (MNW, Zamek Królewski w Warszawie, 2018). Redaktorka naukowa publikacji, autorka artykułów naukowych i popularnonaukowych, stała współpracowniczka Studiów Podyplomowych Instytutu Sztuki PAN na kierunku Fotografia, gdzie prowadzi warsztaty i zajęcia z historii fotografii oraz jej kolekcjonowania ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów gromadzonych w MNW. Bada konteksty artystyczne zabytków na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej, jest autorką serii monografii i opracowań obiektów na tym obszarze. Jej zainteresowania badawcze obejmują m.in. problematykę polskich kolekcji ikonografii oraz archiwów wizualnych II połowy XIX i I połowy XX wieku, ochrony i dokumentacji fotograficznej zabytków, kolekcje ikonografii botanicznej przełomu XIX i XX wieku. Wraz z zespołem Zbiorów Fotografii i Ikonografii MNW od 2022 roku współtworzy cykliczne wystawy w Gabinecie Fotografii Muzeum.

– **Dziewiętnastowieczne fotografie w kolekcji Działu Fotografii i Rysunków Pomiarowych Instytutu Sztuki PAN. Geneza, przechowywanie i problemy badawcze**

Zbiory Fotografii i Rysunków Pomiarowych Instytutu Sztuki PAN powstały w oparciu o materiały instytucji w różny sposób dokumentujących polskie zabytki i dziedzictwo materialne. Wśród najważniejszych podmiotów wymienić należy Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości, Towarzystwo Straży Kresowej czy Centralne Biuro Inwentaryzacji Zabytków. Zbiory te przez długi czas traktowano przede wszystkim jako archiwum ikonograficzne, cenne właśnie ze względu na jego walory dokumentacyjne. Podejście to potwierdza przyjęta, i obowiązująca w dużej mierze do dnia dzisiejszego, metoda katalogowania zbiorów, oparta na kryterium geograficznym. Ponieważ bardzo mało wagi przywiązywano do faktu, że zgromadzone fotografie same w sobie mają ogromną wartość, a ich znaczenie wykracza dalece poza obraz, który na nich utrwalono, za drugorzędną uznawano sprawę autorstwa zdjęć, ich datowanie czy rozróżnienie między oryginalną odbitką a kopią. Zbiór ten nie był przedmiotem badań naukowych, wiele do życzenia pozostawiał też sposób jego przechowywania. Sytuacja ta zmienia się w ostatnich latach. Rozwijające się dynamicznie zainteresowanie historią fotografii sprawiło, że zbiory IS PAN poddawane są krytycznemu opracowaniu, a realizowane badania prowadzą do wielu zaskakujących odkryć. Okazuje się na przykład, że w zasobach TOnZP odnaleźć można także fotografie dziewiętnastowieczne, czyli takie, które nie powstały na zlecenie utworzonej w 1906 roku instytucji. W wystąpieniu przedstawione zostaną wyniki badań mających na celu zidentyfikowanie najstarszych obiektów w tej kolekcji, ich proveniencję, omówione zostaną problemy dotyczące konserwacji i przechowywania tych fotografii, a także plany IS PAN związane z ich udostępnianiem i popularyzacją.

Słowa kluczowe: dziewiętnastowieczna fotografia, Zbiory Fotografii i Rysunków Pomiarowych IS PAN, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości, fotograficzna dokumentacja zabytków

Prelegentka:

dr Marta Ziętkiewicz – historyczka sztuki, specjalizuje się w badaniach nad fotografią. Adiunktka w Dziale Fotografii i Rysunków Pomiarowych Instytutu Sztuki PAN. Kierowniczka i wykładowczyni studiów podyplomowych o specjalizacji Fotografia: historia, sztuka, praktyki. W 2024 roku ukazała się jej książka „W służbie nowoczesności. Fotografia w Warszawie 1864–1883”. Inicjatorka serii konferencji naukowych „Odkrywanie »peryferii«: Historie fotografii w Europie Środkowo-Wschodniej”. Od 2013 roku współpracuje z Photographic History Research Centre działającym przy De Montfort University w Leicester w

Wielkiej Brytanii. Jej artykuły ukazywały się w czasopiśmie takich jak „Photography and Culture”, „Images: A Journal of Jewish Art and Visual Culture”, „Dagerotyp”, „Konteksty”, „Pamiętnik Teatralny”, a także w tomie „Cold War Camera” (Duke University Press 2023).

– Fotografie Eugeniusza Sterculi w praktyce etnograficznej Bronisława Piłsudskiego

W zbiorach Muzeum Tatrzańskiego znajduje się 165 szklanych klisz, które są przechowywane w kopertach opatrzonych datami: 1913, 1920 i 1921. Uchwycone na kliszach obrazy pochodzą z orawskich wsi (kilka ze Spisza) i są dokumentacją rodzinnych stron Eugeniusza Sterculi (1879–1939), aptekarza z Jabłonki, który prowadził tam bibliotekę polską, był działaczem społecznym i narodowym, jednym z pierwszych „budzicieli polskości”. Współpracował z „Gazetą Podhalańską”, przygotowywał do prasy przyczynki etnograficzne i ilustrował je własnymi fotografiami. Działał w Sekcji Ludoznawczej Towarzystwa Tatrzańskiego, którą w 1911 roku założył Bronisław Piłsudski (1866–1918). Każda z klisz ma wymiar 9 cm x 12 cm i została poddana digitalizacji w ramach projektu „Krajobraz Małopolski na szklanych negatywach”, który zrealizowało w 2014 roku Muzeum Narodowe w Krakowie we współpracy z trzema innymi placówkami z Małopolski, w tym z Muzeum Tatrzańskim im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem. Po dokonaniu ucyfrowienia uzyskano czarno-białe obrazy, które ukazały mieszkańców Orawy w odświętnych ubraniach, architekturę regionalną, sceny rodzajowe i detale we wnętrzach lokalnych budynków. Ważnym kontekstem do interpretacji tych fotografii jest kilkuletnia działalność Bronisława Piłsudskiego na polu etnografii regionalnej i zaplanowane przez niego badania terenowe na Orawie, Spiszu i Podhalu. Realizowano je w ramach Sekcji Ludoznawczej Towarzystwa Tatrzańskiego, której członkami byli górale i przyjezdni goście, głównie do Zakopanego (a także Nowego Targu) w celach zdrowotnych lub zawodowych.

Bronisław Piłsudski był zesłańcem syberyjskim, niesłusznie oskarżonym o udział w planowanym zamachu na cara. Spędził kilkanaście lat na Sachalinie, gdzie zainteresował się kulturą rdzennych ludów – Oroków, Ajnów, Niwchów – i prowadził badania terenowe, a z czasem stał się jednym z najwybitniejszych światowych etnologów. Po zwolnieniu z katorgi zdołał zbiec do Zakopanego, gdzie przebywał jego brat Józef. Bronisław zainteresował się kulturą góralską, a doświadczenie zdobyte na Dalekim Wschodzie wykorzystał w pracy badawczej na Podtatrzu. Uważał, że dokumentacja fotograficzna regionu jest niezbędna w rejestrowaniu rzeczywistości i zachęcał do tego miejscowych górali. W Szaflarach nakłonił kierownika szkoły, by fotografował tradycyjne ubiory i

miejscowych górali. Tego typu dokumentację w tym czasie wykonał Eugeniusz Stercula na Orawie. Nowatorskim pomysłem Piłsudskiego był plan ogłoszenia konkursu fotograficznego. Można przypuszczać, że zdjęcia Sterculi z 1913 roku wykonane były z myślą o udziale w tym konkursie. Podobne fotografie są zachowane na kliszach opatrzonych datami 1920 i 1921. Być może posłużyły one do propagandy podczas przygotowań do plebiscytu spisko-orawskiego, gdyż autor był zaangażowany w te działania.

Słowa kluczowe: Eugeniusz Stercula, Bronisław Piłsudski, badania etnograficzne, Orawa, Spisz, Podhale

Prelegentka:

dr Magdalena Kwiecińska – etnolog, absolwentka Uniwersytetu Jagiellońskiego, kustosz dyplomowany, pracuje w Muzeum Tatrzańskim im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem, jest członkiem Komisji Etnograficznej PAU, Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego i Rady ds. niematerialnego dziedzictwa kulturowego przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Jako ekspert pracowała nad wnioskiem dotyczącym pierwszego polskiego wpisu (szopkarstwa krakowskiego) na Listę reprezentatywną niematerialnego dziedzictwa ludzkości UNESCO. W latach 2011–2017 pracowniczka Muzeum Krakowa, gdzie naukowo zajmowała się tradycjami miejskimi. Interesuje się dziedzictwem kulturowym Karpat, a szczególnie Podhala, Spisza i Orawy. Autorka licznych publikacji naukowych, redaktorka naukowa prac zbiorowych, autorka scenariuszy i kuratorka wystaw, realizatorka filmów etnograficznych i dokumentalnych. W 2019 roku otrzymała Nagrodę Województwa Małopolskiego im. Romana Reinfussa, a w 2025 roku odznakę honorową Zasłużony dla Kultury Polskiej.

6.11.2025

MUFO RAKOWICKA

– Negatyw – obiekt, interpretacja i wizerunek. Digitalizacja negatywów jako obiektów muzealnych, nośników informacji i źródeł interpretacji

Podczas wystąpienia zaprezentowany zostanie proces i wyzwania związane z digitalizacją negatywów, realizowaną w Muzeum Fotografii w Krakowie. Przedstawione zostaną zadania i specyfika pracowni fotograficznej MuFo: sprzęt, z którego korzystamy, oraz różnorodność obiektów poddawanych digitalizacji. Wyjaśnimy, dlaczego digitalizacja jest kluczowa oraz w jaki sposób udostępniamy zasoby Muzeum online. Skupimy się na problematyce digitalizacji negatywów, w tym negatywów kolodionowych, podkreślając, że negatyw to

matryca, wymagająca tłumaczenia z języka chemicznego na język cyfrowy. Omówimy, w jaki sposób digitalizujemy negatywy w czterech wariantach – zarówno jako nośnik treści w świetle przechodzącym, jak i jako fizyczny obiekt w świetle odbitym, aby uwidocznić wszelkie uszkodzenia i cechy materiału. Podkreślimy różnorodność obiektów – od małoobrazkowych klisz po wielkoformatowe negatywy na różnych podłożach – oraz nasze doświadczenia związane z pracą nad negatywami Rzewuskiego, które ilustrują skalę wyzwań i różnorodność materiałów.

Prelegenci:

Dorota Marta – absolwentka krakowskiego Fototechnikum Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Krakowie. Wieloletnia pracowniczka Muzeum Fotografii w Krakowie na stanowisku specjalistki w Pracowni Fotograficznej. Uczestniczyła w licznych projektach związanych z digitalizacją w MuFo. Przez trzy lata zaangażowana w dokumentację przebudowy i rozwoju Muzeum. Fotoreporterka wydarzeń muzealnych. Od 2022 roku koordynatorka Pracowni Fotograficznej MuFo.

Szymon A. Nowak – artysta interdyscyplinarny. Obecnie głównym obszarem jego działalności jest fotografia chemiczna i eksperymentalna. Studiował na kierunku Nove Media na Wydziale Sztuki Technicznej Uniwersytetu w Košiciach na Słowacji (2005) oraz na Wydziale Intermediów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (2008). Swoje prace prezentował na wielu wystawach w kraju i zagranicą. Od 2013 roku wykładowca krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. Od 2022 roku zatrudniony jako specjalista w Muzeum Fotografii w Krakowie.

Mateusz Woźniak – artysta wizualny, absolwent Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, gdzie w 2022 roku obronił dyplom w pracowni prof. Andrzeja Bednarczyka. Pracuje z fotografią, tekstem i dźwiękiem, traktując je jako narzędzia rejestrowania i porządkowania rzeczywistości. Zamiast jednego stylu interesuje go sposób, w jaki różne formy mogą się ze sobą ścierać i uzupełniać. W swojej pracy balansuje między dokumentem a intymnym zapisem, szukając języka, który nie wszystko dopowiada do końca i gdzie fotografia bywa punktem wyjścia, a czasem śladem po czymś, czego nie dało się inaczej opisać. Od 2022 roku specjalista ds. fotografii w Muzeum Fotografii w Krakowie.

– **Kolekcja klisz z zakładu fotograficznego Ignacego Kriegera w zbiorach Muzeum Krakowa**

Zbiory fotograficzne Muzeum Krakowa liczą obecnie ponad 12 500 obiektów i zgromadzone są w kilku kolekcjach. Największą ich częścią opiekuje się Dział

Fotografii Krakowskiej, który gromadzi zdjęcia ukazujące Kraków, wydarzenia tworzące jego historię, a także portrety mieszkańców. Fotografie te są dziełem zarówno fotografów profesjonalnych, jak i amatorów. Muzealna kolekcja jest szczególnie reprezentatywna dla XIX wieku. Znajdują się w niej prace takich krakowskich fotografów jak: Walery Rzewuski, Ignacy Krieger, Awit Szubert, Ignacy Mażek, Adolf Hübner, Walery Maliszewski, Józef Zajączkowski, Stanisław Bizański, Szymon Balicer, Tadeusz Andrzejewski, Władysław Sawiczewski, Franciszek Wyspiański, Kasper Żelechowski, Juliusz Mien, Józef Sebald, Alojzy Olma, Tadeusz Jabłoński czy Edward Pierzchalski. Do cymeliów możemy zaliczyć dagerotypy pochodzące z lat czterdziestych i pięćdziesiątych XIX wieku. Najcenniejszą część zbiorów fotograficznych Muzeum Krakowa stanowi jednak kolekcja 8521 szklanych klisz z zakładu Ignacego Kriegera (1817–1889). Fotograf urodził się w miejscowości Mikołaj, a do Krakowa przybył w 1860 roku i otworzył swój pierwszy zakład fotograficzny przy ul. Grodzkiej 13. Następnie przeniósł atelier do kamienicy Bonerowskiej w narożu Rynku Głównego 42 i ulicy św. Jana. Po śmierci Ignacego zakład był prowadzony przez jego syna Natana (1844–1903) i córkę Amalię (1846–1928), imię założyciela pozostało jednak w nazwie firmy do końca jej istnienia. W 1926 roku ostatnia właścicielka zdecydowała się na likwidację atelier, a klisze oraz wyposażenie pracowni przekazała Gminie m. Krakowa. Władze miasta umieściły ten zbiór w Muzeum Przemysłowym im. dra Adriana Baranieckiego. Po likwidacji Muzeum w 1950 roku budynek wraz z częścią zbiorów przejęła Akademia Sztuk Pięknych. W 1967 roku władze ASP zdecydowały o przekazaniu kolekcji klisz do Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Część tych negatywów wykonana została w technice mokrego kolodionu, druga zaś młodsza grupa – w technice żelatynowo-srebrowej. Klisze wykonane w technice mokrego kolodionu, a więc jednej z najstarszych technik fotograficznych, stanowią największy i prawdopodobnie jedyny tego typu zbiór w Polsce.

Muzeum Krakowa zobowiązało się do inwentaryzacji kolekcji, a także wykonania odbitek stykowych. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych XX wieku Muzeum podjęło pierwsze działania w dziedzinie cyfryzacji. W 2002 roku zakupiono oprogramowanie Musnet XP i rozpoczęto opracowywanie zbiorów w formie elektronicznej. W 2006 roku zlecono zewnętrznemu fachowcowi wykonanie odwzorowań cyfrowych 3800 negatywów, w tym blisko 2000 klisz szklanych Kriegerów. Trzy lata później utworzono Sekcję Digitalizacji Zbiorów, którą kierował inż. Wacław Pyzik. Zbudował on samodzielnie pierwsze w Muzeum urządzenie do digitalizacji klisz szklanych. W 2015 roku po przeprowadzeniu przeglądów konserwatorskich stwierdzono, że stan zachowania klisz wymaga podjęcia działań konserwatorskich. Ze względu na wartość artystyczną i wykorzystaną unikatową technikę mokrego kolodionu w pierwszej kolejności

podjęto decyzję o przeprowadzeniu zabiegów konserwatorskich na negatywach wykonanych tą techniką. W 2017 roku Muzeum pozyskało dofinansowanie ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na dwuletni projekt konserwacji kolekcji. Po jego ukończeniu wykonano kopie cyfrowe całego zbioru.

Słowa kluczowe: fotografia, Krieger, technika mokrego kolodionu, technika żelatynowo-srebrowa, konserwacja, digitalizacja, Kraków

Prelegentka:

Ewa Gaczoł – historyczka, kierowniczka Działu Fotografii Krakowskiej w Muzeum Krakowa. Współkuratorka wystaw m.in. „Dawnych wspomnień czar – kobieta w fotografii”, „Kraków w starej fotografii” (Bukareszt, Londyn, Chersoń), „Lwów i Kraków w kamerze fotograficznej” (Lwów, Kraków), „Świat Ignacego Kriegera – ludzie ze szklanych klisz” (Kraków, Moskwa). Współautorka i autorka wydawnictw m.in. „Lwów i Kraków w kamerze fotograficznej”, „Kraków wczoraj”, „Wawel na starej fotografii do 1939 roku”, serii albumów poświęconych rodzinie Kriegerów oraz wydawnictwa multimedialnego „Kraków na starej fotografii 1846–1918”, a także tekstów dotyczących zbiorów fotograficznych Muzeum Krakowa. Koordynatorka pracy Działu w projektach digitalizacji zbiorów 2D i konserwacji kolekcji kolodionowych klisz Ignacego Kriegera.

– Porządkowanie, selekcionowanie i ewidencjonowanie dawnych zbiorów po Krakowskim Towarzystwie Fotograficznym – wyzwania inwentaryzatorskie

Opracowanie stanowi sprawozdanie z dotychczasowej realizacji zadania „Przechowywanie i inwentaryzowanie przez Muzeum Fotografii w Krakowie przedmiotów po Krakowskim Towarzystwie Fotograficznym”, powierzonego Muzeum Fotografii przez Gminę Miejską Kraków. Omówiona jest geneza zleconego zadania, stan wyjściowy, zastany podczas rozpoczęcia prac, oraz wyzwania napotkane w trakcie ich wykonywania. Przedstawiono wypracowane podejście problemowe, a tym samym przyjęte strategie inwentaryzatorskie i konserwatorskie. Analiza skupia się na opisie procesu selekcji, zabezpieczania, ewidencjonowania i opiniowania obiektów pod kątem akcesji do kolekcji muzeum, z uwzględnieniem największych zagrożeń i ryzyka oraz prób ich minimalizacji. Określono również, w jaki sposób zdobyte doświadczenie może przyczynić się do przyszłej pracy nad spuścizną i większymi kolekcjami.

Słowa kluczowe: fotografia, kolekcja muzealna, inwentaryzowanie, ewidencjonowanie, zabezpieczanie, spuścizny

Prelegentka:

Agnieszka Ogrodnik – historyczka sztuki, adiunkta w Muzeum Fotografii w Krakowie, badaczka fotografii przełomu XIX i XX wieku. W codziennej pracy łączy umiejętności analityczne ze sporą dozą cierpliwości i ciekawości. Fascynuje ją odkrywanie nieoczywistych historii i kontekstów, interesuje się designem, twórczością Bauhausu oraz fotograficznymi kuriozami.

– Fotografia zwierciadłem życia minionego? Album zdjęciowy rodziny Lubomirskich z Przeworska w zbiorach Muzeum-Zamek w Łańcucie

W wystąpieniu zaprezentowany zostanie album fotograficzny księży Lubomirskich z Przeworska zebrany przez Andrzeja Lubomirskiego, ordynata przeworskiego, przemysłowca, kuratora literackiego Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie. Przedstawiona zostanie historia albumu jako eksponatu muzealnego w zbiorach Muzeum-Zamek w Łańcucie oraz odpowiedź na pytanie, czy jest to jedyny album tej rodziny w zbiorach muzeów w kraju i zagranicą. Omówione zostaną następujące zagadnienia, stanowiące pytania badawcze: Na ile album fotograficzny wyróżniał się na tle innych zbiorów fotograficznych pochodzących z kolekcji arystokratycznych? Czy album ten może być odzwierciedleniem życia rodzinnego, czy jest może typowym zakamuflowaniem rzeczywistości? Jakie korzyści może wyciągnąć badacz z analizy jego zawartości? Czy w każdym przypadku treść zdjęć świadczy o właścicielu? W trakcie wystąpienia przybliżona zostanie sylwetka Andrzeja Lubomirskiego i jego rodziny. Zaprezentowane zostaną także przykłady szczególnie interesujących fotografii znajdujących się w albumie, których elementy szczegółowe zostaną również omówione. W ramach wniosków podkreślone zostanie, że album może pokazywać pewne relacje rodzinne, upodobania jego właściciela, np. poprzez zmieszanie zdjęcia bliskich z fotografiami spoza kręgu rodzinnego (w tym o różnej tematyce). Treść fotografii może być pomocna dla etnologów, historyków, historyków sztuki oraz znawców architektury wnętrz.

Słowa kluczowe: Przeworsk, Lwów, Kraków, Lubomirscy, arystokracja, fotografia, rodzina, polityka, dzieci, psy

Prelegent:

dr Łukasz Chrobak – doktor nauk humanistycznych w dyscyplinie historii, były muzealnik, przez kilka lat pracownik Muzeum-Zamek w Łańcucie oraz jego oddziału: Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej. W trakcie pracy w muzeum brał udział w projekcie digitalizacyjnym. Obecnie pracownik Oddziałowego Biura Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej, oddział w Rzeszowie. Autor biografii „Książe Andrzej Lubomirski. Ordynat i przemysłowiec w latach 1882–1939” (2021) oraz

artykułów naukowych i popularnonaukowych, poświęconych między innymi Lubomirskiemu. Bada dzieje środowiska ziemiańskiego w czasie II wojny światowej i na emigracji po 1939 roku. Jest członkiem Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Kazimierza Marii Osińskiego w Przemyśle.

7.11.2025

MUFO JÓZEFITÓW

– Przybliżenie problematyki konserwatorskiej i techniki wykonania negatywów Walerego Rzewuskiego

Współczesna historia muzealnych negatywów Walerego Rzewuskiego rozpoczęła się w 1978 roku, gdy kolekcja szklanych negatywów została odnaleziona w piwnicy kamienicy przy ul. Batorego w Krakowie, a następnie wprowadzona do zbioru Krakowskiego Towarzystwa Fotograficznego. Ówczesny prezes KTF-u Władysław Klimczak poinformował wtedy o przejęciu ponad 3000 sztuk szklanych negatywów, pochodzących z atelier Walerego Rzewuskiego. W ciągu kilku lat pracy nad spuścizną KTF pracownicy Muzeum Fotografii w Krakowie wprowadzili do zbioru MuFo ponad 200 sztuk negatywów Rzewuskiego, a następne 700 czeka na opracowanie i konserwację. Do projektu pt. „Konserwacja, digitalizacja i upowszechnienie negatywów Walerego Rzewuskiego ze zbiorów Muzeum Fotografii w Krakowie” wybrano 100 szklanych negatywów, przyjmując za kryterium przede wszystkim ich wartość ikonograficzną, historyczną i technologiczną.

Jak zabezpieczać znalezione negatywy? Czy zachowywać znalezione papierowe koperty i traktować jako integralną część kolekcji? Jakich środków konserwatorskich używać i w końcu, jak je przechowywać? Oto pytania, na które konserwatorzy musieli odpowiedzieć podczas prac. Czas na realizację wynosił niespełna dwa lata – od kwietnia 2024 do października 2025 roku. W projekcie udział wzięli dyplomowani konserwatorzy: Katarzyna Wójcicka i Franciszek Szpila pod kierunkiem Krzysztofa Dudka. Poza konserwacją i restauracją w ramach projektu badawczego negatywy poddane zostały także specjalistycznym badaniom, które wykonali pracownicy krakowskiego LANBOZ w 2024 roku, w ramach projektu Krajowego Centrum Badań nad Dziedzictwem. Uzyskane wyniki badań potwierdziły wcześniejsze przypuszczenia co do techniki wykonania szklanych negatywów, ale także odpowiedziały na nurtujące konserwatorów pytania, np. jakich werniksów używano do zabezpieczania warstwy obrazowej w pracowni Rzewuskiego, czy też dlaczego płytki szklane stanowiące podłoża negatywów różnią się między sobą grubością i kolorystyką.

Słowa kluczowe: konserwacja i restauracja dzieł sztuki, przechowywanie, dublaż, podklejanie, emulsja żelatynowo-srebrowa, kolodion, sandarak, szkło sodowe, papier i tektura z certyfikatem P.A.T., Krakowskie Towarzystwo Fotograficzne, konserwatorzy

Prelegent:

Krzysztof Dudek – dyplomowany konserwator i restaurator dzieł sztuki. Absolwent Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki w katedrze Konserwacji i Restauracji Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie oraz Wydziału Konserwacji i Restauracji Książki, Grafiki i Skóry Zabytkowej Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Od 1999 roku Główny Konserwator w Muzeum Fotografii w Krakowie. Autor prac konserwatorskich i restauratorskich z zakresu fotografii, starodruków i malarstwa. Autor publikacji omawiających zagadnienia z zakresu konserwacji i restauracji fotografii, w tym: szklanych negatywów, albumów fotograficznych, fotografii pozytywowych, a także druków ulotnych pochodzących ze zbiorów placówek muzealnych i bibliotecznych.

– Konserwacja 100 negatywów Walerego Rzewuskiego z kolekcji MuFo

Projekt „Konserwacja, digitalizacja i upowszechnienie negatywów Walerego Rzewuskiego ze zbiorów Muzeum Fotografii w Krakowie” obejmował zabezpieczenie i działania konserwatorskie na wybranych negatywach z kolekcji Krakowskiego Towarzystwa Fotograficznego. Na zbiór składały się obiekty autorstwa Walerego Rzewuskiego oraz przypisywane Lesławowi Rzewuskiemu i Józefowi Sebaldowi. Kolekcja zawierała płyty w technice mokrego kolodionu i żelatynowo-srebrowej, datowane na lata 1860–1900. Celem prowadzonych działań było zabezpieczenie warstwy materialnej fotografii, a także przywrócenie czytelności w celu ich digitalizacji. Istotny element stanowiło opracowanie spójnej metodyki konserwacji oraz ujednoliconego sposobu przechowywania obiektów. Prace konserwatorskie uzupełniono działaniami badawczymi, mającymi na celu rozpoznanie techniki i technologii wykonania wybranych negatywów. Kontakt ze zróżnicowanym zbiorem pozwolił na obserwację przekroju zniszczeń występujących w materiałach fotograficznych na podłożu szklanym. Wyzwanie stanowiła złożona problematyka konserwatorska negatywów. Każdy z nich wymagał indywidualnego podejścia, uwzględniającego technikę wykonania, a także towarzyszące obrazowi fotograficznemu warstwy autorskich werniksów i retuszy. Podczas prac starano się ograniczyć ingerencję w materię obiektów, a działania sprowadzono do niezbędnych czynności. Zabiegi oczyszczania i podklejania odspojień warstwy obrazowej wymagały dużej ostrożności w doborze materiałów. Kierowano się ich chemiczną stabilnością, obojętnością dla

warstwy światłoczułej i szkła, a także optyczną neutralnością. Najbardziej wrażliwe obiekty zdublowano na płyty szklane, z dystansem z tektury z certyfikatem P.A.T, co zapewniło ochronę, pozwalając jednocześnie na bezpieczne oglądanie. Część płytek posiadała oryginalne koperty z papieru czerpanego, których konserwacja stanowiła uzupełnienie prac nad negatywami. Warunkiem trwałego zabezpieczenia zbioru było opracowanie programu prewencji dla wrażliwych obiektów. Po zakończonych działaniach konserwatorskich negatywy umieszczono w specjalistycznych opakowaniach, podyktowanych stanem zachowania każdego z nich. Dopełnieniem prac była digitalizacja, dzięki której fotografie będą dostępne dla szerszego grona odbiorców.

Słowa kluczowe: konserwacja, fotografia, negatywy szklane, kolodion, technika żelatynowo-srebrowa, Walery Rzewuski

Prelegent:

Franciszek Szpila – absolwent Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (dyplom w 2024). Interesuje się konserwacją obiektów na podłożu papierowym, a także obiektów w technice mieszanej (mixed-media).

– Fotografowanie fotografii. O obrazowaniu spektralnym w konserwacji i digitalizacji zbiorów

Wygląd dawnej fotografii to efekt zarówno jej materialnej natury, jak i historii nośnika, która w niej przetrwała. Zrozumienie struktury zabytku i zachowanie ulotnej treści obiektu przesuwają potrzeby w stronę spektralnej dokumentacji dziedzictwa, wykonywanej z wykorzystaniem nowoczesnych technik obrazowania, w tym obrazowania multispektralnego. Metoda ta, bazująca na wykonaniu rejestracji w wąskich pasmach widma elektromagnetycznego (od ultrafioletu po podczerwień) oraz obróbce kostek danych, umożliwia nie tylko dokumentację stanu zachowania fotografii i dotarcie do często uszkodzonego obrazu, ale pozwala także na uwidocznienie retuszu, struktur technologicznych, zmian barwnych oraz warstw niewidocznych w tradycyjnym procesie digitalizacji. W przypadku zabytkowych fotografii można uczytelnić wyblakły obraz srebrowy, zajrzeć pod powłoki zasłaniające lico obiektu czy monitorować inwazyjność prowadzonych procesów konserwatorskich. Obrazowanie spektralne proponuje nowy model reprodukcji fotografii, który nie kończy się na wiernym odwzorowaniu wyglądu, lecz dąży do uchwycenia całego zakresu

informacji, jakie fotografia – zarówno jako treść obrazu, jak i obiekt – może zaoferować.

Słowa kluczowe: obrazowanie multispektralne, MSI, konserwacja fotografii, powolna digitalizacja, slow digitization

Prelegentka:

Anna Seweryn – konserwatorka fotografii, od 2012 roku związana z Archiwum Narodowym w Krakowie, gdzie pracuje na stanowisku kierowniczk Sekcji Fotografii i Materiałów Audiowizualnych (SFIMA) w Oddziale IV Zabezpieczania Zasobu. Studiuje w Szkole Doktorskiej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, gdzie prowadzi badania w dziedzinie inżynierii materiałowej poświęcone obrazowaniu multispektralnemu w fotografii. Kierowniczka projektu w ramach konkursu Preludium 23 Narodowego Centrum Nauki pt. „Obrazowanie multispektralne zabytkowych fotografii zainfekowanych mikrobiologicznie”.

– Identyfikacja, ochrona i konserwacja fotografii. Doświadczenia i wybrane zagadnienia z realizacji konserwatorskich oraz projektu badawczego (NCN, 2023/50/E/HS2/00403)

Projekt konserwatorski rozpoczyna się od przeprowadzenia rozpoznania technologicznego oraz określenia stanu zachowania. Identyfikacja techniki w przypadku materiałów fotograficznych, przykładowo pozytywów, rozpoczyna się od obserwacji mikroskopowej w celu zarejestrowania cech szczególnych, charakterystycznych dla danej techniki. W dalszej kolejności wykonywane mogą być różnego typu testy konserwatorskie oraz badania specjalistyczne, w tym analizy instrumentalne – najczęściej FTIR i XRF. Ochrona i konserwacja fotografii może przybierać różną formę: od pasywnych metod ochrony, poprzez ochronę całych zbiorów i kolekcji, po konserwację indywidualną, ukierunkowaną na pojedynczy obiekt lub grupę obiektów. Powyższe działania zostaną omówione na wybranych przykładach z dotychczasowych realizacji konserwatorskich, w których uczestniczyła autorka, oraz obecnie prowadzonego projektu badawczego, finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki (NCN, 2023/50/E/HS2/00403).

Słowa kluczowe: fotografia, identyfikacja, badania XRF, FTIR, konserwacja

Prelegentka:

dr hab. Izabela Zajęc, prof. ASP w Warszawie – absolwentka Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. W latach 1997–2000 konserwator w Centralnym Laboratorium Konserwacji Archiwaliów przy Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie. Od 1998 roku związana z Katedrą Konserwacji i Restauracji Starych Druków i Grafiki warszawskiej ASP. Brała udział w międzynarodowych projektach i programach badawczych: pomocy bibliotece koptyjskiego klasztoru w Deir al-Surian w Egipcie (1999–2001) i programie LASCANA (2005–2007). Autorka projektów badawczych (NCN, Polska, 2014/13/D/HS2/02755; NCN, Polska, 2023/50/E/HS2/00403) i realizacji konserwatorskich oraz książek i publikacji poruszających zagadnienia konserwacji – restauracji dzieł sztuki ze szczególnym uwzględnieniem zabytkowych albumów i fotografii.

AUTORZY NOT POPULARNONAUKOWYCH W RAMACH PROGRAMU BADAWCZEGO

dr Anna Janota-Strama – adiunkt muzealny, sekretarz Komisji Nabytków i kierownik sekcji ds. nabywania i kontroli zbiorów w Muzeum Fotografii w Krakowie. Absolwentka studiów magisterskich i doktoranckich (w 2011) z zakresu historii na Uniwersytecie im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Jej zainteresowania koncentrują się głównie na genealogii rodów arystokratycznych oraz historii XIX wieku. Autorka artykułów i publikacji naukowych m.in.: „Stadniccy herbu Szreniawa z Nawojowej” (2013), nagrodzonej w 2014 roku Honorową Nagrodą Sąddeckizny im. Szczęsnego Morawskiego za najlepszą publikację dotyczącą dziejów i kultury Sąddeckizny wydaną w 2013 roku oraz wyróżnionej Złotym Jabłkiem Sąddeckim przez starostę nowosąddeckiego; „Obraz Napoleona Bonaparte w polskim pamiętniku” (2023). Od 2018 roku zasiada w jury przyznającym nagrodę „Sąddeckizna” im. Szczęsnego Morawskiego za najlepszą publikację na temat Sąddeckizny wydaną w danym roku. W latach 2021–2023 w ramach projektu Muzeum Fotografii „Fotografie mają głos” przygotowała skrypty audiodeskrypcji fotografii ze zbiorów MuFo. W trakcie projektu muzeum „Konserwacja, digitalizacja i upowszechnienie negatywów Walerego Rzewuskiego ze zbiorów Muzeum Fotografii w Krakowie” opracowała noty popularnonaukowe dotyczące wybranych negatywów.

Eliza Kubiak – absolwentka Wydziału Filozofii w specjalności estetyka na Uniwersytecie Warszawskim i studiów na specjalności fotografia w Instytucie Sztuki i Designu Uniwersytetu im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Adiunktka w Muzeum Fotografii, animatorka kultury, autorka skryptów audiodeskrypcji fotografii ze zbiorów MuFo, recenzentka książek, autorka książki artystycznej „Europa”. Zajmuje się grafiką warsztatową, eksperymentuje ze szlachetnymi technikami fotograficznymi, tworzy eseje wizualne i łączy klasyczny warsztat plastyczny z grafiką cyfrową.

dr Dominik Kuryłek – historyk sztuki i kurator. Autor pracy doktorskiej „Nihilizm w sztuce polskiej XX wieku”, którą obronił na Uniwersytecie Jagiellońskim. Zajmuje się sztuką neoawangardy i alternatywnymi praktykami artystycznymi stosowanymi przez twórców z Europy Środkowo-Wschodniej. Pracował w Dziale Nowoczesnego Polskiego Malarstwa i Rzeźby w Muzeum Narodowym w Krakowie jako kustosz zbiorów sztuki współczesnej. Od 2019 roku Kierownik Działu Fotografii i Technik Fotograficznych w Muzeum Fotografii w Krakowie, gdzie odpowiada za kształtowanie polityki gromadzenia zbiorów, program wystawienniczy oraz strategię badawczą. Stał na czele zespołu tworzącego wystawę główną MuFo „Co robi zdjęcie?”.

Katarzyna Marko – historyk sztuki, od 2006 roku pracowniczka Muzeum Fotografii w Krakowie. Na stanowisku kustosa w Dziale Inwentarzy zajmuje się udostępnianiem zbiorów. Zaangażowana w projekty „Konserwacja, digitalizacja i upowszechnienie negatywów Walerego Rzewuskiego ze zbiorów Muzeum Fotografii w Krakowie” oraz „Fotografie mają głos” jako audiodeskryptorka. Jej zainteresowania obejmują fotografię atelierową XIX wieku, a w szczególności atelier Awita Szuberta. Współautorka „Katalogu winiet krakowskich zakładów fotograficznych”, autorka i kuratorka wystawy „Jachting”. Fascynują ją dawne szlachetne techniki fotograficzne.

Magdalena Skrejko – absolwentka kierunku Bibliotekoznawstwo i Informacja Naukowa, Podyplomowych Studiów Edytorskich oraz Podyplomowego Studium Muzeologicznego na Uniwersytecie Jagiellońskim. Kustosz w Bibliotece Muzeum Fotografii w Krakowie. Badaczka dziejów fotografii krakowskiej oraz Cechu Krakowskich Fotografów. Autorka scenariuszy i kuratorka wystaw, autorka i współautorka albumów fotograficznych, not biograficznych polskich fotografów w „Allgemeines Künstlerlexikon” oraz artykułów w „Polskim Słowniku Biograficznym”. Autorka i redaktorka skryptów audiodeskrypcji – narracji opisowych do fotografii udostępnionych w katalogu zbiorów online MuFo. Członkini zespołu projektowego „Konserwacja, digitalizacja i upowszechnienie negatywów Walerego Rzewuskiego ze zbiorów Muzeum Fotografii w Krakowie”.